

*Martina Sopta, dipl.oec.*

## PRIKAZ KNJIGE

Naslov: **RESURSI I TRŽIŠTA HRVATSKOG GOSPODARSTVA**

Autori: **Prof.dr.sc. Ivo Družić**

Izdavači: Politička kultura

Mjesto i godina izdanja: Zagreb, 2004.

Broj stranica: 251

### 1. SINTETIZIRANI PRIKAZ DJELA

#### 1.1. Opseg i raspored građe

Knjiga „Resursi i tržišta hrvatskog gospodarstva“, autora redovitog profesora Ive Družića na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, objavljena je u nakladi Političke kulture, Zagreb, 2004. godine.

Sadržaj djela razrađen je na 251 stranici u šest poglavlja odnosno trideset i dva potpoglavlja. Svako poglavlje izloženo je na otprilike tridesetak stranica. Unutar djela pronalazimo 33 tablice, 28 grafikona i 26 slika. Na kraju knjige nalazi se kazalo pojmova poredano abecednim redom i popis citirane literature.

#### 1.2. Analiza strukture i sadržaja

Autor nas pomoću predočene strukture rada postupno i pravilno uvodi u tematiku znanstvenoistraživačkog cilja. Na početku rada nalazi se zahvala i uvod. Znanstvenoistraživački rad je obrazložen kao što je istaknuto u tri dijela knjige: Hrvatski gospodarski resursi, Tržišta hrvatskog gospodarstva i Efikasnost (tržišne) uporabe oskudnih resursa.

Prvi dio knjige sadrži istraživanje HRVATSKIH GOSPODARSKIH RESURSA koji su u ovom radu predstavljeni u dva različita poglavlja.

U prvom poglavlju autor istražuje značenje analiziranja demografskog kapitala. U to je istraživanje uključeno i agregiranje populacijskih promjena, dinamika međupopisnih promjena i čimbenici populacijskih gibanja što se odnosi na prirodni priraštaj, populacijski učinak migracija i demografsku bilancu. Autor pomoću demografske analize ekonomske aktivnosti pučanstva predočuje strukturu radnog kontingenta i bilancu ekonomskih aktiv-

nosti stanovništva. Osim demografske bilance i bilance ekonomske aktivnosti stanovništva, autor je skicirao i bilancu radne snage pri čemu je radna snaga jednaka zbroju pučanstva u radnoj dobi i saldu aktivnog stanovništva izvan radne dobi s neaktivnim stanovništvom u radnoj dobi. Prethodno navedeni analitički prikazi važnijih područja demografske analize omogućuje nam sigurnije kretanje na složenom polju stvarnih hrvatskih demografskih procesa. Prema autorovom navodu, upravo „...objektivnost, stručnost i realnost pretpostavke su kvalitetnih rješenja kojima se namjerava mijenjati nepovoljna i stimulirati povoljna demografska gibanja“. Opadajuća stopa prirodnog priraštaja, migracijski trendovi i ciklusi te dugoročne implikacije migracijske bilance dinamički su faktori formiranja demografskog kapitala koje autor naglašava u svom radu uz moguće prognoze budućih dugoročnih implikacija strukturnih promjena demografskog kapitala u Hrvatskoj i u drugim zemljama jugoistočne Europe.

U drugom poglavlju ovoga dijela knjige, gdje piše o hrvatskim gospodarskim resursima, osim demografskog kapitala, autor nastoji razmotriti odnos između proizvodnog kapitala i rasta obrtnih fondova, te odnos proizvodnog i nacionalnog kapitala te proizvedenog bogatstva. Autor u ovome poglavlju naglašava da su analiza i mjerenje realnog ekonomskog potencijala proizvodnih kapaciteta od izuzetne važnosti za hrvatsko gospodarstvo u uvjetima deindustrijalizacije. Autor posebno ističe kako nije dovoljno ustvrditi je li ostvarena visoka stopa rasta bruto domaćeg proizvoda već treba istražiti je li ta stopa rasta rezultat potpunog korištenja raspoloživih resursa ili je postignuta alokacija resursa na aktivnosti koje daju optimalni rezultat.

U drugom djelu knjige TRŽIŠTA HRVATSKOG GOSPODARSTVA nastoji se u dvama poglavljima razmatrati alokiranje resursa iz prvog djela knjige pomoću tržišne interakcije ponude i potražnje i, na kraju, cijene kao određujućeg čimbenika alokacije. U trećem se poglavlju knjige analizira tržište rada pomoću više varijabli. Jedna je potražnja za radom i njegovom cijenom (visinom nadnice), druga je ponuda rada i količina ponude te, na kraju, ravnoteža ponude i potražnje pod utjecajem promjene samo ponude ili samo potražnje ili pod utjecajem obiju promjena. Zatim nas autor postupnim objašnjenjima o specifičnostima tržišta rada uvodi u svoju analizu hrvatskog tržišta rada gdje pomoću faktora njegova vanjskog okruženja (interna inkompatibilnost tranzicijskih gospodarstava, strukturna tranzicijskih ograničenja i transparentna tržišna ograničenja) i endogene činitelja hrvatskog tržišta rada (potražnje za radom i ponude rada) nudi kompleksnu analizu hrvatskoga tržišta rada. Autor nam u ovom poglavlju predstavlja rješenje manjka potražnje za radom: „Tek snažna tržišna industrijska proizvodnja kao rezultat stimulacije proizvodno orijentiranog poduzetništva, što podrazumijeva indukciju strukturnih promjena na financijskom tržištu te u monetarno-kreditnoj i poslovnoj politici bankarske industrije, otvorit će put ekspanzije i uslužnoga sektora što u srednjem roku može rezultirati viškom umjesto sadašnjeg manjka potražnje za radom.“

U četvrtom poglavlju knjige obrađuje se poduzetničko, financijsko i hrvatsko tržište kapitala. Također se pojašnjavaju obilježja procesa na tržištu kapitala. Rizik i povrat na uložena sredstva, ravnoteža i profit, investiranje i efikasnost kapitala, granična efikasnost kapitala, ponuda i potražnja na tržištu kapitala te promjene ravnoteže na tržištu kapitala odrednice su kojima se autor poslužio prilikom analiziranja poduzetničkog tržišta kapitala. Za financijsko tržište kapitala autor se poslužio analizom razina transakcija i kamatnih stopa, potražnjom za novcem kao i ponudom novca, te ravnotežom na tržištu novca kao i utjecajem promjene dohotka na tržištu. Smatram da je najvažniji dio knjige sadržan u djelu hrvatskog tržišta kapitala gdje autor pomoću prikaza različitih privatizacijskih modela i

primjera nastoji prikazati rezultate tih procesa. Tako u tom djelu obrađuje utjecaj hrvatskog privatizacijskog modela na tržištu kapitala, pretvorbenu etapu, privatizacijsku etapu, kuponsku privatizaciju, privatizaciju portfelja Hrvatskog fonda za privatizaciju, privatizaciju banaka i javnih poduzeća.

EFIKASNOST (TRŽIŠNE) UPORABE OSKUDNIH RESURSA je treći dio knjige gdje se u dvama različitim poglavljima pokušavaju raščlaniti dva vremenska razdoblja. Tako se u petom poglavlju, koje obuhvaća uglavnom prvu polovicu dvadesetog stoljeća, analiza pretežno oslanja na kretanje nacionalnog proizvoda i zaposlenosti. Autor kritički analizira glavna obilježja hrvatskih gospodarskih trendova u dvadesetom stoljeću pomoću mjerenja i dinamike stoljetnih gospodarskih gibanja, simetrije razvoja i regresa te međunarodne poredbe dinamike i razine razvijenosti. Također se obrađuje gospodarski razvitak i troškovi rasta 1950.-2000. godine s analitičkim naglaskom na industrijalizaciju i ubrzani rast 1952.-1980. godine. U šestom poglavlju koje uglavnom raščlanjuje trendove u drugoj polovici dvadesetog stoljeća, instrumentarij se ekonomske analize širi na cijene/inflaciju i izvozne performanse. To su rezultati analize o gospodarskim gibanjima, o stagnaciji i urušavanju gospodarskog sustava 1980.-1990. godine, o oportunitenim troškovima ubrzane industrijalizacije i troškovima tranzicije (privatizacije i stabilizacije) te o tranziciji i gospodarskim performansama od 1990. do 2000. godine. Autor stoga ističe: „Raščlamba hrvatskih gospodarskih zbivanja iz ove perspektive, daje povoda tvrdnji kako ne samo da se ne radi o kontinuiranom napretku, nego kako je u hrvatskom slučaju regres jednako legitiman kao i progres. Taj dojam podupire i međunarodna poredba koja naglašava razdoblja kada su hrvatska gospodarska zbivanja sukladna, za razliku od razdoblja kada su oprečna razvojnim trendovima civiliziranog svijeta.“

## 2. KRITIČKA OCJENA

### 2.1. Naslov

Aktualnost i jasnoća odlike su koje obilježavaju naslov knjige. U naslovu su naglašene dvije najvažnije problematike rada: resursi i tržišta hrvatskog gospodarstva. Treća podtema rada je upravo korištenje spomenutih resursa u okvirima njihove što efikasnije upotrebe unutar razvoja hrvatskog gospodarstva. Zaključak koji se već sam nameće iz ocjene naslova jest da naslov u potpunosti odgovara sadržaju rada.

### 2.2. Aktualnost sadržaja

Upravo je aktualnost rada jedna od najvažnijih odrednica ove knjige. Autor ističe da je glavni razlog nastanka ove knjige spoznaja za potrebom dodatnog raščlanjivanja stanovitih značajnih aspekata i činjenica hrvatskog gospodarstva koje konstantno izmiču dubljoj analitičkoj pozornosti hrvatskih ekonomista.

### 2.3. Terminologija, stil i jezik

Sistematičnost, logičnost i razumljivost čine osnovna obilježja terminologije ove knjige. Stil rada odlikuje se konzistentnošću izričaja i jednostavnošću pisanja. Jezik je prilagođen ciljanoj populaciji, ali može biti namijenjen i široj publici. Knjiga je pisana ne samo kao udžbenik već i kao znanstvenoistraživački rad koji je zanimljiv svima koji su na poslovnoj razini povezani s tom tematikom kao i onima koji žele biti u tijeku zbivanja vezanih uz hrvatsko gospodarstvo.

### 2.4. Literatura

Knjiga sadrži popis korištenih bibliografskih jedinica poredanih abecednim redom. Na popisu možemo pronaći djela autora koji su od iznimne važnosti za cijelo područje makroekonomije i šire. Korištena je literatura mnogih stručnih hrvatskih i inozemnih autora, a osim toga, kao izvore podataka, koristio je razne baze podataka, izvješća odnosno obrazloženja pojedinih zakona. Navođenjem bitnih citata te sistematizacijom korištenih bibliografskih jedinica postignut je još jedan od uvjeta za pisanje kvalitetnog djela.

## 3. ZAKLJUČAK

Znanstveni doprinos knjige je neosporan. Autor je u radu pokušao osvijetliti probleme koji su bili sustavno zanemarivani u hrvatskom gospodarstvu. Djelo, osim što može poslužiti kao udžbenik, može biti smjernica ekonomskim analitičarima i političarima na koji način pristupiti problematici koja je izložena u ovoj knjizi. Analitičko-istraživačke spoznaje rada mogu biti odmah korištene u izradi studija od nacionalne važnosti. Prof.dr.sc. Ivo Družić ističe da je: „Naš je apel, dakle motiviran 25 godišnjim ekonomskim iscrpljivanjem jalovim stabilizacijskim programima hrvatskih građana i cijedenjem supstrata nacionalne ekonomije u maglovitim naznakama obrisa blagostanja koje će se materijalizirati kada budemo „stvarno proveli i popili stabilizacijsku medicinu“ strukturne prilagodbe. Naše je duboko profesionalno uvjerenje kako je uspjeh neminovnog i potrebnog tržišnog restrukturiranja hrvatskog gospodarstva i punog procvata slobodnih tržišta kako faktora tako i tržišta roba i usluga, stvarno mjerljiv jedino kroz mogućnost hrvatskih građana i njihovih obitelji da rade i da svojim radom ostvaruju svoj i sveukupni boljitak. Kako tome za sada nije tako, valja nam posegnuti za transparentnim indikatorima koji neosporno upućuju na bit aporija“.

Vrsnim perom autora koji je svjestan realnog stanja, hrvatsko znanstvenoistraživačko polje obogaćeno je još jednim nedvojbeno kvalitetnim dostignućem.